

NOVO: Zakon o mirovinskom osiguranju-tumaèenje HZMO

Dajemo Vam na prouèavanje i daljnje ureðovanje akt HZMO glede tumaèenje najznaèajnijih odredbi novog Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 157/13). Obratite pozornost na tumaèenje glede beneficiranog staža dobivenoga sudjelovanjem u ratu (ne ulazi u osnovicu za dobivanje pune mirovine s 41 godinom staža i 60 godina starosti!!!)

S poštovanjem,
umir. brigadir Zoran Pilièæ, prof.
zastupnik u Gradskoj skupštini
Grada Zagreba
HRVATSKI ZAVOD ZA MIROVINSKO OSIGURANJE

SREDIŠNJA SLUŽBA

A. Mihanoviæa 3, 10000 Zagreb,

tel. 01/4595-430, 431, faks. 01/4595-054

Sektor za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja i doplatka za djecu

KLASA: 140-01/13-08/92

URBROJ: 341-39-05-13-1/3

U Zagrebu, 20. sijeènja 2014.

PITANJA I ODGOVORI

PREDMET: Odgovori na pitanja vezano uz primjenu Zakona o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“ broj, 157/13. - dalje u tekstu ZOMO)

1. Kada se prijevremena starosna mirovina stjeèe sa 60 godina života i 41 godinu staža osiguranja da li u taj staž osiguranja za uvjet ulazi i staž osiguranja ostvaren u dvostrukom trajanju iz èlanka 33. stavka 1. ZOPHBDR-a.

Naime, èlanak 38. ZOMO-a govori o posebnim propisima - Zakonima. Ujedno smatramo da su uvjeti za stjecanje ove mirovine u neskladu s èlankom 85. stavkom 4. ZOMO-a (prema kojemu se uveæava samo prijevremena za 60 godina života i 41 godinu staža osiguranja u efektivnom trajanju).

Prema èlanku 35. ZOMO-a pravo na prijevremenu starosnu mirovinu stjeèe osiguranik zbog dugogodišnjeg osiguranja sa 60 godina života i 41 godinu staža osiguranja. Staž osiguranja definiran je èlankom 25. ZOMO-a kao razdoblje koje je

osiguranik proveo nakon navršene 15. godine života u obveznom mirovinskom osiguranju i produženom osiguranju.

To znaèi da se za ispunjenje uvjeta staža osiguranja za stjecanje prava na prijevremenu starosnu mirovinu iz èlanka 35. ZOMO-a pod stažem osiguranja podrazumijeva vrijeme provedeno u radnom odnosu, ili obavljanju djelatnosti, u efektivnom trajanju, i vrijeme koje se po osnovi zaposlenja na osobito štetnim i za zdravlje osobito štetnim radnim mjestima ili zanimanjima, ili sa statusom osiguranika – invalidne osobe, raèuna kao staž osiguranja s poveæanim trajanjem (12:14., 12:15., 12:16. ili 12:18). Posebni zakon na koji upuæuje èlanak 38. ZOMO-a je Zakon o stažu osiguranja s poveæanim trajanjem, jer su svi ti sluèajevi iz èlanka 38. ZOMO-a za koje se efektivno vrijeme rada odnosno staža osiguranja poveæava za odreðeni stupanj poveæanja, vezani su uz zaposlenje na odreðenom radnom mjestu, odnosno zanimanju ili s odreðenim dijagnozama s osnova kojih imaju

utvrðen status osiguranika- invalidne osobe. U staž osiguranja za stjecanje te mirovine ulazi i vrijeme provedeno u produženom osiguranju (za koje su plaæeni doprinosi).

Vrijeme provedeno u sudjelovanju u Domovinskom ratu ne smatra se stažem osiguranja s poveæanim trajanjem u smislu èlanka 38. ZOMO-a (odnosno èlanak 33. prijašnjeg ZOMO-a), niti èlanka 25. ZOMO-a, nego je to staž osiguranja u dvostrukom trajanju. Stoga se osiguraniku koji je za vrijeme sudjelovanja u Domovinskom ratu bio otvoren radni odnos (bio zaposlen ili mu se staž osiguranja za to vrijeme raèunao po drugoj osnovi) vrijeme toga radnog odnosa odnosno obavljanja djelatnosti raèuna za ovaj uvjet staža osiguranja iz èlanka 35. ZOMO-a u trajanju koje bi osiguranik ostvario s osnova toga radnog odnosa da nije mobiliziran ili dragovoljno pristupio u Domovinski ratu, iako mu se to vrijeme prema potvrdi PS-2 raèuna u ukupni mirovinski staž za odreðivanje mirovine kao staž osiguranja u dvostrukom trajanju.

Drugim rijeèima, ako je osiguranik za vrijeme svojeg sudjelovanja u Domovinskom ratu kao hrvatski branitelj bio zaposlen ili osiguran po drugoj osnovi, tada mu se za ovaj uvjet od 41 godinu staža osiguranja, to vrijeme sudjelovanja u Domovinskom ratu ne uraèunava za uvjet iz èlanka 35. ZOMO-a u dvostrukom trajanju, nego u stvarnom trajanju radnog odnosa (koji je u to vrijeme bio otvoren), odnosno ako je radio na poslovima iz èlanka 38. ZOMO-a tada mu se to vrijeme raèuna sa stupnjem poveæanja koje bi ostvario (prema tadašnjim propisima kada je radio) da je u to vrijeme stvarno i radio na radnom mjestu sa kojeg je mobiliziran ili dobrovoljno sudjelovao u Domovinskom ratu kao hrvatski branitelj.

Npr. ako je osiguranik npr. od 15. rujna 1991. do 14. rujna 1992. bio u radnom odnosu trajanje toga radnog staža iznosi 1 godinu. Buduæi da je iz radnog odnosa mobiliziran i sudjelovao kao hrvatski branitelj u Domovinskom ratu to isto vrijeme prema potvrdi PS-2 raèuna mu se za odreðivanje mirovine kao staž osiguranja u dvostrukom trajanju.

Meðutim, za uvjet za stjecanje ove mirovine ne æe se uzeti u dvostrukom trajanju, nego æe mu se uzeti stvarni radni staž od 1 godine.

Da je taj osiguranik od 15. rujna 1991. do 14. rujna 1992. bio u radnom odnosu na radnom mjestu na kojemu se staž raèunao s poveæanim trajanjem 12:14 odnosno iznosio 14 mjeseci, a sudjelovao je u Domovinskom ratu u istom razdoblju te ima potvrdu PS-2 i utvrðen taj staž kao staž osiguranja u dvostrukom trajanju od 24 mjeseca, njemu æe se za uvjet staža osiguranja za ovu mirovinu uzeti tih 14 mjeseci staža osiguranja, ali za odreðivanje visine mirovine uzet æe se to razdoblje u trajanju od 24 mjeseci.

Dakle, staž osiguranja u dvostrukom trajanju (12:24) iz potvrde PS -1 i PS-2 ne smatra stažem osiguranja s poveæanim trajanjem i ne ulazi u uvjet starosne dobi za stjecanje prava na prijevremenu starosne dobi iz èlanka 35. ZOMO-a.

Što se tièe polaznog faktora, PF za odreðivanje prijevremene starosne mirovine ovom osiguraniku koji prvi put stjeèe mirovinu iz èlanka 35. ZOMO-a nakon navršene 60 godine života ako ima 41 godinu staža osiguranja u efektivnom trajanju poveæava se za svaki mjesec kasnijeg odlaska u mirovinu nakon te starosne dobi za 0,15% po mjesecu, ali najviše za 5 godina. To zato jer se posebno želi vrjednovati dugotrajnost osiguranja ovoga osiguranika kroz ovaj mehanizma uveæanja,

kako bi i ovaj osiguranik koji ima znatno duži staž, ali manju starosnu dob ostao što duže u osiguranju i nakon 60 godine života, te iz toga razloga ostvario i veću mirovinu.

Ujedno napominjemo da za stjecanje prava na ovu mirovinu nema mogućnosti sniženja dobne granice po osnovi staža osiguranja s povećanim trajanjem jer to nije propisano, iako se u uvjet uzima staž osiguranja s povećanim trajanjem.

2. U koju mirovinu ide osiguranik koji ima 65 godina života i 41 odnosno 45 godina staža osiguranja, a od toga 41 godinu staža osiguranja u efektivnom trajanju (članak 85. stavak 4. ZOMO) ?

Naravno da oèigledno ovaj osiguranik ispunjava uvjete i za stjecanje prava na redovitu starosnu mirovinu (65/15 mirovinskog staža) i za prijevremenu starosnu mirovinu zbog dugotrajnog osiguranja (60/41 godina staža osiguranja).

S obzirom da ovaj osiguranik ispunjava uvjete i za starosnu mirovinu (65 /15 mirovinskog staža - iz članka 33. ZOMO-a) i za prijevremenu starosnu mirovinu zbog dugotrajnog osiguranja (60 /41 staža osiguranja - članak 35.), a ima i 41 efektivnog staža osiguranja, potrebno je pozvati osiguranika i ukazati na prednosti pojedine vrste mirovine (naèelo pomoæi stranci - članak 7. ZUP-a), u sluèaju ako nije izrièito naveo koju mirovinu traži. Takoðer, potrebno je cijeniti dispoziciju osiguranika navedenu u zahtjevu o tome koju mirovinu traži i odluèivati o predmetu zahtjeva.

Ako osiguranik želi i nakon što postane korisnik starosne mirovine nastaviti raditi ili ponovno stupiti u radni odnos do pola radnog vremena, pogodnost je da može koristiti tu starosnu mirovinu i raditi do polovice punog radnog vremena (članak 99. ZOMO).

Ako ne želi ili nema mogućnosti nastaviti raditi s osnova izmjene ugovora o radu do pola radnog vremena ili kao korisnik starosne mirovine naknadno ne želi stupiti u radni odnos do pola radnog vremena (primati mirovinu i plaæu za radni odnos do pola radnog vremena), tada mu je povoljnije iæi u prijevremenu starosnu mirovinu iz članka 35. ZOMO (sa 60/41 staža osiguranja).

S obzirom na dugotrajnost osiguranja i bonifikaciju iz članka 85. stavka 4. povoljnije mu je iæi u prijevremenu starosnu mirovinu zbog dugotrajnosti osiguranja (prema članku 35. ZOMO-a), jer mu se ta mirovina s obzirom na to da ima preko 41 godinu efektivnog staža osiguranja poveæava preko PF ako prvi put odlazi u mirovinu za 0,15% po mjesecu odnosno za 9% za pet godina kasnijeg odlaska.

3. Zakljuèeno sa 30. prosinca 2013. je puna godina (članak 31. ZOMO-a), da li tekuæa godina ulazi u obraèun ako se ide u mirovinu 31. prosinca 2013.?

Ne, ne ulazi. Nije toèno da odredba članka 31. ZOMO kojom je propisano da je pri izraèunu ukupnog mirovinskog staža pojedina razdoblja navršena u mjesecima i danima zbrajaju tako da 12 mjeseci èini jednu godinu, a 30 dana èini jedan mjesec time odredila da je puna godina istekla 30. prosinca 2013.

Ovom odredbom je samo ozakonjena opæe poznata èinjenica o trajanju godine i mjeseca za ostvarivanje prava, kako bi se npr. pri raèunanju uvjeta ili PF ujednaèila praksa da npr. mjesec dana uvijek raèuna kao da ima 30 dana iako 7 mjeseci u godini ima 31 dan a jedan ima 28 ili 29 dana.

Kada ne bi bilo ove odredbe tada bi osiguranik kojemu prestane radni odnos 28. veljače u nekim slučajevima ne bi sa 1. ožujka imao dovoljni broj mjeseci staža za uvjet za mirovinu (posebice prema prijelaznim odredbama 180. i 182. ZOMO) nego tek 3. ožujka.

Što se tiče plaće, prema odredbi članka 81. stavku 10. novoga ZOMO-a plaća ostvarena za godinu u kojoj se ostvaruje pravo na mirovinu ne uzima se za utvrđivanje vrijednosnih bodova, već se za tu godinu (jednako kao što je i prema prijašnjem članku 75. stavku 10. prijašnjeg ZOMO-a) uzimaju prosječni vrijednosni bodovi iz stavka 8. istoga članka razmjerno stažu osiguranja u toj godini.

Stoga puna godina ističe 31. prosinca 2013. (jer godinu čini 12 mjeseci), te samo u slučaju kada se pravo stječe 1. siječnja 2014. tada plaća iz 2013. ulazi u obračun.

Napominjemo da će se postupci za ostvarivanje prava koji su pokrenuti do 31. prosinca 2013. završiti prema propisima koji su bili na snazi do toga dana, a osigurani slučaj mora nastupiti najkasnije do 31. prosinca 2013., za postupke koji su započeti u 2013. godini (članak 187. ZOMO).

U slučaju da osiguranik u zahtjevu podnesenom do 31. prosinca 2013. traži da mu se pravo prizna od 1. siječnja 2014., tada mora u zahtjevu odmah ili u tijeku postupka do donošenja prvostupanjskog rješenja dopuniti odnosno izmijeniti zahtjev odnosno izričito naznačiti i potpisati da traži da mu se pravo prizna prema novome ZOMO-u. Navedeno nije potrebno provesti samo ako je svojstvo osiguranika prestalo tek sa 31. prosinca 2013.

4. Može li korisnik starosne mirovine ostvariti pravo na invalidsku mirovinu?

Ne, ne može zato što nije osiguranik. Korisnik starosne mirovine ne može ostvariti pravo na invalidsku mirovinu ako nije bio u statusu osiguranika nakon ostvarene starosne mirovine.

Pravo na invalidsku mirovinu kao i prema prijašnjem ZOMO-u koji je važio do 31. prosinca 2013. može steći samo osiguranik iz članka 9., 10., 12. do 18. ZOMO-a (članak 56. ZOMO). Zakonodavac je jedino propisao mogućnost ponovnog određivanja starosne mirovine na osnovu novoga osiguranja ostvarenog nakon umirovljenja u trajanju od najmanje godinu dana i uz ispunjenje uvjeta za novu starosnu mirovinu (članak 100. ZOMO-a), ali ne i mogućnost stjecanja prava na invalidsku mirovinu, jer je svoje pravo iz mirovinskog osiguranja konzumirao stjecanjem prava na starosnu mirovinu.

5. Kojim dokumentom, odnosno na koji način će se dokazivati da je radni odnos prestao zbog stećaja poslodavca prilikom ostvarivanja prava iz ZOMO? Što znači pravni izričaj „neposredno prije ispunjenja uvjeta“ u primjeni članka 36. ZOMO?

Prestanak radnog odnosa zbog stećaja poslodavca dokazuje se odlukom (rješenjem stećajnog upravitelja o prestanku radnog odnosa radnika zbog otvaranja stećaja (članak 120. Stećajnog zakon, NN, broj 44/96...133/12.) prema kojemu je uređeno da je „otvaranje stećajnog postupka opravdani razlog za otkaz ugovora o radu“).

Ujedno za primjenu ove odredbe potrebno je dokazati potvrdom HZZ ispostavljenom na temelju službenih evidencija toga Zavoda da se radnik prijavio službi nadležnoj za zapošljavanje u propisanom roku prema Zakonu o posredovanju u zapošljavanju i posredovanju u zapošljavanju.

Sam izrièaj „neposredno prije ispunjenja uvjeta“ u primjeni èlanka 36. ZOMO- To znaèi da je zbog steèaja poslodavca osiguraniku prestalo osiguranje upravo dvije godine prije nego je osiguranik ispunio uvjete koji se traže za stjecanje prava na prijevremenu starosnu mirovinu iz èlanka 34. ZOMO- (60/35), a koji je proveo u neprekidnom trajanju od najmanje dvije godine kao nezaposlena osoba prijavljen nadležnoj službi za zapošljavanje. Radi se o osiguraniku koji æe te uvjete ispuniti nakon dvije godine provedena neprekidno na zavodu za zapošljavanje kao nezaposlen zbog steèaja i odmah nakon ispunjenja tih prvih uvjeta iz èlanka 34. odjaviti se sa Zavoda i podnijeti zahtjev za tu mirovinu. Ovaj uvjet mora biti ispunjen od 1. sijeènja 2014. ili kasnije.

Napominjemo da drugi oblici prestanka radnog odnosa voljom poslodavca (kao npr. zbog poslovno uvjetovanog otkaza ili ukidanja radnog mjesta) nisu temelj za primjenu ove odredbe.

6. Može li pravo na starosnu mirovinu steæi osiguranik koji ispuni uvjete za mirovinu radeæi nepuno radno vrijeme, a na temelju èlanka 1. stavka 3. ZOMO-a).

Na temelju Direktive Vijeæa 97/81 EZ o radu s nepunim radnim vremenom, smatramo da je omogućeno izjednaèavanje uvjeta za stjecanje redovitih prava iz ovoga Zakona (iz èlanka 33., 34., 45. stavka 3., èlanka 56. stavka 1. i 2. , te èlanka 65. stavka 1. ovoga Zakona) i po osnovi rada s nepunim radnim vremenom.

To znaèi da se na temelju odredbe èlanka 1. stavka 3. ZOMO-a iznimno od odredaba èlanka 33. (starosna), èlanka 34. (redovita prijevremena starosna), èlanka 45. stavka 3. (pravo na profesionalnu rehabilitaciju), èlanka 56. stavka 1. i 2. (pravo na invalidsku mirovinu), te èlanka 65. stavka 1. ZOMO- (opæi uvjeti za obiteljsku mirovinu) za ispunjenje uvjeta za stjecanje prava prema ovome Zakonu iz nabrojanih odredbi, razdoblje provedeno u zaposlenju s nepunim radnim vremenom prema èlanku 27. stavku 3. ZOMO-a smatra razdobljem provedenim u zaposlenju s punim radnim vremenom, ali se visina mirovine odreðuje prema stvarno ostvarenom stažu.

Prema tome, u skladu s èlankom 1. stavkom 3. ZOMO-a odnosno temeljem preuzetih pravih propisa EU pravo na starosnu mirovinu može steæi i osiguranik iz èlanka 33. ZOMO-a koji je 15 kalendarskih godina proveo radeæi s nepunim radnim vremenom i ima 65 godina života, ali mu se visina mirovine odreðuje za stvarno ostvareni mirovinski staž, dakle, ako je radio 4 sata dnevno 15 kalendarskih godina odrediti æe se u visini za 7,5 godina mirovinskog staža.

7. Kontrolni pregled je obavezan za invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti odnosno opæe nesposobnosti za rad ako se korisnik te mirovine zaposli (èlanak 123. i 126. ZOMO-a). Da li nalaz i mišljenje (bez obzira na ocjenu na KP) tim povodom podliježe reviziji? Što je sa invalidskim mirovinama zbog opæe nesposobnosti ostvarenim prema ranijim propisima i Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i èlanova njihovih obitelji (ZOPHBDR)?

Odredbom èlanka 126. stavka 2. ZOMO-a propisano je da korisnik mirovine zbog potpunog gubitka radne sposobnosti podliježe s danom stjecanje svojstva osiguranika obveznom KP-u (izuzev rada po osnovi ugovora o djelu - drugi dohodak). Na KP-u koji je iniciran novim ponovnim zaposlenjem ovoga korisnika mirovine utvrðuje se je li kod korisnika mirovine nastupilo poboljšanje zdravstvenog stanja i puna radna sposobnost osiguranika ili i dalje postoji potpuni gubitak radne sposobnosti.

Nalaz i mišljenje na tom KP-u kojim se utvrdi da gubitak radne sposobnosti više ne postoji, veæ postoji puna radna sposobnost ne podliježe reviziji, jer na to ne obavezuje èlanak 125. ZOMO-a, veæ osiguranik u sluèaju ove nepovoljnije ocjene ima pravni put zaštite svojih prava putem žalbe i tužbe (ako se utvrdi da nema smanjenja radne sposobnosti).

Takoðer, ako vještak utvrdi da nije došlo do promjene u stanju radne sposobnosti odnosno da nastavno postoji isto stanje

odnosno potpuni gubitak radne sposobnosti za dosadašnje poslove za koje je bila utvrđen gubitak radne sposobnosti, taj nalaz i mišljenje također ne podliježe reviziji (članak 125. stavak 4. ZOMO-a).

Smatramo da bi u tome slučaju trebalo obavijestiti novoga poslodavca o postojanju gubitka radne sposobnosti kod osiguranika, s obzirom na obveze iz Zakona o zaštiti na radu na zaštitu radnika sa smanjenom radnom sposobnošću. Ista pravila primijenit će se i na korisnike mirovine ostvarene prema ranijim propisima kao i prema ZOPHBDR-a stoga što i raniji propisi na isti način kao i ZOMO poznaju u okviru instituta gubitka radne sposobnosti potpuni odnosno trajni gubitak radne sposobnosti odnosno preostalu radnu sposobnost.

8. U novom ZOMO-u nema prava s osnova invalidnosti i invaliditeta, a postoji termin invalid rada.

Pravo s osnova invalidnosti zamijenila su prava s osnova rizika smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, pravo s osnova rizika djelomičnog gubitka radne sposobnosti i pravo s osnova potpunog gubitka radne sposobnosti (članak 2. i 39. ZOMO-a). Stoga je termin „invalid rada“ zadržan u ZOMO-u jer sva prava ostvarena na temelju tih rizika i to na invalidsku mirovinu (zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti i pravo s osnova potpunog gubitka radne sposobnosti) i pravo na profesionalnu rehabilitaciju (koja se ostvaruje zbog smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost) ostvaruju na temelju obveznog mirovinskog osiguranja ako i kada nastupe ti rizici.

Ujedno i dalje prema posebnom propisu prava iz ZOMO-a na staž osiguranja s povećanim trajanjem i sniženje starosne granice imaju „osiguranici- invalidne osobe kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem“ prema Zakonu o stažu osiguranja s povećanim trajanjem u vezi s člankom 181. ZOMO-a.

Također se može steći pravo na novčanu naknadu zbog tjelesnog oštećenja nastalog zbog povrede na radu ili profesionalne bolesti. Dakle, u ZOMO-u nije niti bio ranije pojam invaliditeta nego pojam tjelesno oštećenje, a ostao je i pojam invalidske mirovine.

Izmjena pojma invalidnosti s pojmom smanjenja radne sposobnosti nastupila je zbog nerazumijevanja i osiguranika i drugih razlika između ta dva instituta što dovodi do poteškoća i u provedbi i problema pri izmjenama zakonodavstva koje se odnosi na vještačenje putem raznih institucija.

9. Može li korisnik invalidske mirovine zbog opće ili profesionalne nesposobnosti ostvariti pravo na starosnu mirovinu? Postoji li razlika između korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti koji su zaposleni i onih koji su nezaposleni? Postoji li razlika u primjeni ZOMO-a u odnosu na ranije stečena prava (prije 1. siječnja 2014.)?

Korisnik invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad, a niti invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad ne može ostvariti pravo na starosnu mirovinu ako nije bio osiguranik nakon ostvarene invalidske mirovine.

To je zbog toga što je prema članku 32. prijašnjeg ZOMO-a (jednako kao i prema članku 37. novoga ZOMO-a) izričito propisano da „pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik“, a i prema odredbama koje uređuju uvjete za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu (članak 30. prijašnjeg ZOMO-a odnosno članak 33. novoga ZOMO-a) uvjet je status osiguranika.

Člankom 90. stavka 6. ZOMO-a propisano je da korisnik invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad „ako ostvari invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad, starosnu mirovinu ili prijevremenu starosnu mirovinu „nova mirovina odredit će se na temelju mirovinskog staža i ostvarene plaće do dana stjecanja prava na invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad, prava na starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu.

Iz sadržaja i ove norme vidi se da je i korisnik invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti morao biti naknadno u osiguranju, i samim time što propisuje da se ta mirovina „određuje na temelju mirovinskog staža ostvarene do dana stjecanja prava na starosnu mirovinu, ali i time što prije svega propisuje da je za stjecanje te nove mirovine postavlja i uvjet kojim se kaže „ako ostvari pravo na starosnu mirovinu“, što znači da taj korisnik invalidske mirovine sa profesionalnom (smanjenom) radnom sposobnošću, starosnu mirovinu ne može steći dosjelošću odnosno samo zbog naknadno navršene starosne dobi, jer bi u tom slučaju bilo propisano „kada korisnik navrší starosnu dob“, s obzirom na uvjete koji se traže za stjecanje prava na starosnu mirovinu, a ne bi mogao steći niti pravo na invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad, jer su obje uvjetovane postojanjem statusa osiguranika u trenutku ostvarivanja prava (a ne statusom korisnika mirovine).

Naime, prema članku 30. prijašnjeg ZOMO-a izričito je propisano pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik. Navedeno je primijenjeno u pitanjima i odgovorima od 24. prosinca 2013.

Dakle, samo navršena starosna dob za stjecanje prava na starosnu mirovinu korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad nije temelj za stjecanje prava na starosnu mirovinu, već je temelj da je korisnik invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti kao zaposleni korisnik te mirovine (dakle kao osiguranik) stekao uvjete za starosnu mirovinu.

Korisnik invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad koji je zaposlen ili obavlja djelatnost ne smatra se umirovljenikom prema članku 7. točci 42. Zakonu o doprinosima, NN, broj 84/08 odnosno njegova osnova osiguranja je radni odnos, odnosno obavljanje djelatnosti i za vrijeme radnog odnosa ili obavljanja djelatnosti ta mirovina mu se ponovno određuje, u visini odnosno primjenom mirovinskog faktora za zaposlenog korisnika te mirovine.

Valja naglasiti da korisniku invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti nakon pravomoćnosti rješenja o invalidskoj mirovini zbog opće nesposobnosti za rad obvezno prestaje i radni odnos po sili zakona upravo zbog opće nesposobnosti (naknadno su mogli steći status osiguranika najčešće zbog imenovanja na dužnosti u tijelima vlasti prema članku 10. stavku 1. točci 2. ZOMO-a i po tome osnovu ostvariti pravo).

Iznimno se moglo dogoditi da ovaj korisnik zbog izbora ili imenovanja na dužnosti u tijelima državne vlasti, jedinicama lokalne ili regionalne samouprave stupi u radni odnos po osnovu obavljanja te dužnosti (članak 10. stavak 1. točka 2. prijašnjeg ZOMO-a), te i po osnovu toga radnog odnosa steknu i ponovno svojstvo osiguranika i ostvare pravo na starosnu mirovinu. Međutim, to su iznimke i za te osiguranike i za druge, jer za vrijeme važenja prijašnjeg ZOMO-a nije bilo kontrolnog mehanizma provjere tih mirovina s danom stupanja u osiguranje, koji je sada uspostavljen (članak 126. stavak 2. novoga ZOMO-a).

U odnosu na stečena prava do stupanja na snagu ZOMO-a (do 31. prosinca 2013.) korisnici tih prava zadržavaju isti opseg ostvarenih prava.

10. Da li se korisnici invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad (po službenoj dužnosti) prevode u starosnu mirovinu bez obzira ispunjavaju li uvjet za tu mirovinu prema članku 58. ZOMO-a ?

Svi korisnici invalidske mirovine zbog potpunog gubitka radne sposobnosti ostvarene prema novome ZOMO-u (članak 58.), kao i korisnici invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad ostvarene prema općim propisima koji su bili na snazi prije stupanja na snagu novoga ZOMO-a (članak 175. stavak 7. ZOMO-a), s danom navršene starosne dobi iz članka 33. ZOMO-a odnosno 180. ZOMO-a, prevodi se to pravo po službenoj dužnosti u istoj svoti na starosnu mirovinu.

Stoga nije potrebno da korisnici ovih mirovina ispune uvjete za stjecanje prava na starosnu mirovinu nego samo da navrše starosnu dob iz navedenih odredbi kako bi se preveli na starosnu mirovinu. Naime, visina starosne mirovine određuje se u istoj svoti u kojoj je na dan prevođenja bila određena invalidska mirovina. Bruto svota invalidske mirovine podijelit će se s AVM na dan ostvarene starosne dobi i tako dobiveni OB i uz primjenu MF 1,0 dalje će se uskladiti prema članku 88. ZOMO s novom AVM.

Napominjemo da će se za one korisnike ovih invalidskih mirovina koji će tu starosnu dob navršiti tijekom 2014. prevođenje u starosnu mirovinu obaviti s odgodom do 31. prosinca 2014.

11. Kako to da korisniku invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti koji je bio na bolovanju isplata mirovine pripada od početka rada na drugim poslovima prema promijenjenoj radnoj sposobnosti, a onome koji nije od dana utvrđenog djelomičnog gubitka radne sposobnosti raspoređen na druge poslove nije uvjet raspored na druge poslove ?

Prema članku 59. stavku 4. ZOMO uređen je slučaj početka isplate invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti za osiguranika koji je za vrijeme postupka ocjene radne sposobnosti primao naknadu plaće zbog privremene nesposobnosti za rad prema propisima o zdravstvenom osiguranju tako da isplata te pravomoćnim rješenjem priznate mirovine počinje s danom početka rada na drugim poslovima.

To je zbog toga jer se ta odredba nadovezuje na članak 48. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju (NN, broj 80/13-skr.čeno: ZOZO) koji je stupio na snagu 1. srpnja 2013. prema kojoj je uređeno da osiguranik ima pravo na naknada plaće zbog privremene nesposobnosti za rad na teret sredstava HZZO-a samo do dana zaprimanja Obavijesti HZMO-a o donesenom nalazu i mišljenja o postojanju profesionalne nesposobnosti za rad, a nakon toga teret nastavka isplate te naknade plaće zbog privremene nesposobnosti za rad pada na teret poslodavca, dok radnika s djelomičnim gubitkom radne sposobnosti ne rasporedi na odgovarajuće druge poslove prema indikacijama koje su utvrđene nalazom i mišljenjem ovlaštenog vještaka HZMO-a.

Naime, ZOZO propisuje i obvezu poslodavcu da radniku ponudi izmjenu ugovora o radu za poslove koje može obavljati. Poslodavac je u obvezi (prema ZOZO-u) radniku s utvrđenim djelomičnim gubitkom radne sposobnosti nastaviti isplatu naknade plaće iz svojih sredstava sve dok mu ne ponudi izmjenu ugovora o radu za prilagođene poslove (članak 49. ZOZO). Zbog toga je početak rada na drugom poslu u ovom slučaju odlučan za početak isplate mirovine, jer se isplata naknada plaće i isplata mirovine međusobno isključuju (ne može istovremeno koristiti naknadu plaće zbog privremene nesposobnosti za rad i mirovinu).

Druga je situacija opisana prema članku 59. stavku 5. ZOMO-a kada osiguranik nije primao naknadu plaće zbog privremene nesposobnosti za rad prema propisima o zdravstvenom osiguranju za vrijeme postupka ocjene radne sposobnosti već je nastavio raditi, pa mu isplata invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti pripada od dana utvrđenog djelomičnog gubitka radne sposobnosti, zato što nema potrebe posebno uređivati odnose između poslodavca, HZZO-a i HZMO-a u vezi s primanjima iz radnog odnosa odnosno mirovine, jer se početak isplate mirovine ovdje ne veže uz prestanak isplate naknada plaće zbog opravdane spriječenosti za rad, jer ju nije niti koristio.

Dakle, ovaj osiguranik ostvaruje plaću i nije koristio naknadu plaće zbog privremene nesposobnosti za rad, te svoja prava na temelju Obavijesti o utvrđenom djelomičnom gubitku radne sposobnosti i pravu na rad na drugim prilagođenim poslovima je pravo iz radnog odnosa na temelju ugovora o radu u skladu s propisima o radu.

Pri tome HZMO nije u obvezi posredovati u tome da je poslodavac dužan ponuditi izmjenu ugovora o radu na druge prilagođene poslove, već to pitanje uređuje Zakon o radu.

12. Èlanak 129. stavak 5. uređuje da revizija mora biti obavljena u roku 10 (20 dana), postavlja se pitanje je li ovo instruktivna norma, odnosno što ako revizija ne bude obavljena u roku?

Èlankom 48. stavkom 3. ZOZO-a je propisano da je tijelo mirovinskog osiguranja dužno donijeti nalaz i mišljenje u roku od 60 dana raèunajuæi od dana zaprimanja prijedloga izabranog doktora i o istome obavijestiti izabranog lijeènika, poslodavca osiguranika i nadležni podruèni ured HZZO-a u roku od 8 dana od dana donošenja nalaza i mišljenja. Ako tijelo vještaèenja mirovinskog osiguranja ne donese nalaz i mišljenje te ne izvijesti izabranog doktora, poslodavca osiguranika i HZZO u tome roku naknada plaæe za tog osiguranika tereti sredstva HZMO-a (èlanak 48. stavak 5. ZOZO).

Stoga su u ZOMO-u i Uredbom o medicinskom vještaèenju u mirovinskom osiguranju svi rokovi pojedinih sudionika u vještaèenju radne sposobnosti (i za donošenje nalaza i mišljenja vještaka odnosno višeg vještaka, i za reviziju tih nalaza i mišljenja) usklađeni s tom obvezom, kako bi se poštovao zakonski rok za donošenje nalaza i mišljenja i Obavijesti, kako ne bi bilo kašnjenja, odnosno teret naknade plaæe zbog privremene nesposobnosti za rad („penali“) ne bi išli na teret HZMO-a.

Međutim, s obzirom da se rješenje o pravu može donijeti tek na temelju nalaza i mišljenja vještaka uz prethodnu reviziju ministarstva nadležnog za mirovinski sustav eventualno kašnjenje u obavljanju revizije ne utjeèe na ishod i pravni znaèaj ocjene, te je u tom pogledu to instruktivni rok.

Naime, prema èlanku 125. stavku 4. ZOMO-a nalaz i mišljenje ovlaštenog vještaka odnosno višeg vještaka kojim je utvrđena èinjenica smanjenja radne sposobnosti , djelomiènog gubitka radne sposobnosti ili potpunog gubitka radne sposobnosti prije donošenja rješenja o pravu podliježe obveznoj reviziji.

13. Koje su to specijalizirane javne ustanove koje provode profesionalnu rehabilitaciju te kako primorati poslodavca da osigura profesionalnu rehabilitaciju (èlanak 190. ZOMO)?

Specijalizirane javne ustanove koje provode profesionalnu rehabilitaciju su Centri za profesionalnu rehabilitaciju, te zaštite radionice. Postoje dva Centra izvan HZMO-a, i to Centar u Rijeci i u Osijeku. U Centru za profesionalnu rehabilitaciju u Rijeci obavlja se profesionalna orijentacija i profesionalna rehabilitacija za podruèje RH koje je bliže tom Centru, a Centar za profesionalnu rehabilitaciju u Osijeku obavlja orijentaciju i profesionalnu rehabilitaciju na tome podruèju i to za verificirane programe.

Prema èlanku 190. ZOMO propisano je da se do osnivanja Centara za profesionalnu rehabilitaciju koji su predviđeni Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN, broj 157/13) profesionalnu rehabilitaciju dužan osigurati poslodavac, a ujedno je propisano ako se profesionalna rehabilitacija ne može obaviti kod poslodavca da je Zavod dužan osigurati profesionalnu rehabilitaciju u ustanovi za prof. rehabilitaciju i zapošljavanje invalida.

To znaèi da do osnivanja Centara treba i dalje postupati na dosadašnji naèin, što znaèi da Zavod sklapa ugovor o profesionalnoj rehabilitaciji sa poslodavcem i osiguranikom, isplatu naknade plaæe u vezi s profesionalnom rehabilitacijom za to vrijeme isplaæuje poslodavac, na teret HZMO-a.

14. U provedbi èlanka 131. stavka 1. i 2. ZOMO-a postavlja se pitanje kako se zatvara upisnik ako se donose dva rješenja, te ubilježavati rješenje o istom pravu u povodu istog zahtjeva kojim se konaèno određuje svota mirovine (drugo rješenje). Isto se odnosi i na provedbu èlanka 59. stavak 2. Pitanje je i da li se to odnosi i na sluèajeve do 31. prosinca 2013. tj. na zahtjeve podnesene do 31. prosinca 2013.

Odredbom članka 187. ZOMO-a izričito je propisano da se svi postupci za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja koji su podneseni do 31. prosinca 2013. moraju završiti prema propisima koji su važili do toga dana. Također i upravni sporovi u vezi s tim pravima da će se dovršiti prema propisima koji su važili do toga dana. To znači da se na te predmete primjenjuju i odredbe članka 118. prijašnjeg ZOMO-a koje se odnose na privremeno rješenje. Dakle, samo na postupke pokrenute 1. siječnja 2014. primjenjuje se novi ZOMO.

Člankom 131. stavka 1. i 2. ZOMO-a predviđa se da se u situaciji „kada se postupku za priznanje prava iz mirovinskog osiguranja utvrdi da su ispunjeni uvjeti za mirovinu a pripadajuća svota se ne može odmah odrediti“, donosi rješenje kojim se priznaje pravo na mirovinu i određuje isplata predujma mirovine.

Ujedno je predviđeno da nakon što se prikupe svi podaci za određivanje svote mirovine, po službenoj dužnosti donese rješenje o određivanju pripadajuće svote mirovine (stavak 2.).

To znači da će se u postupku pokrenutom na zahtjev osiguranika za starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu, ili obiteljsku mirovinu iza smrti osiguranika prvim rješenjem priznati pravo na mirovinu i isplatu predujma mirovine (u slučaju ako su prema podacima kojima raspolaže Zavod i koje je dostavila stranka u postupku ispunjeni uvjeti za priznanje prava), a nedostaju podaci potrebni za određivanje konačne svote mirovine). Isplata predujma najčešće će biti u visini najniže mirovine.

Ujedno će u izreci rješenja biti navedeno da će se o svoti mirovine odlučiti posebnim rješenjem. Drugim rješenjem koje će se donijeti po službenoj dužnosti neće se ponovno priznavati pravo niti početak isplate mirovine, već će se njime samo odrediti konačna svota pripadajuće mirovine. U pogledu isplate izrekom će se odrediti obveza da se izvrši obračun između isplaćenog predujma prema prvom rješenju i svote pripadajuće mirovine, za razdoblje u kojem je određen predujam. Na taj način upisnik se zatvara s donošenjem prvog rješenja, te bi se dalje vodio postupak po službenoj dužnosti, stoga što se drugo rješenje donosi po službenoj dužnosti (sadrži elemente dopunskog rješenja). Informativnim putem omogućiti će se praćenje i obveza donošenja drugog rješenja po službenoj dužnosti.

Navedeno se analogno primjenjuje i u provedbi članka 59. stavka 2. ZOMO-a kada je predviđeno da se za osiguranike koji su u radnom odnosu ili obavljaju djelatnost donese rješenja o priznanju prava na invalidsku mirovinu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti ili potpunog gubitka radne sposobnosti, te da se kada ono postane pravomoćno donosi rješenje o svoti određene mirovine i početku isplate invalidske mirovine ovisno o korištenju naknade plaće zbog privremene nesposobnosti za rad, i drugim parametrima iz članka 59. stavka 4. do 8. ZOMO-a (početka rada na prilagođenim poslovima prestanka radnog odnosa, i dr.), smatramo da će to bitno ubrzati postupak i pravomoćnost toga rješenja, jer ako osiguranik ima pravo na mirovinu, prvim rješenjem neće se utvrđivati sve druge činjenice, koje bi eventualno mogle biti predmet eventualne žalbe ili tužbe, nego isključivo činjenice na temelju kojih se priznaje pravo (nalaz i mišljenje o djelomičnom ili potpunom gubitku, datum nastanka i uzrok te pokrivenost radnog vijeka mirovinskim stažem). O konačnoj svoti mirovine (ukoliko već ranije nije odlučeno drugim rješenjem) po službenoj dužnosti donosi se posebno rješenje (treće).

Isto tako u povodu žalbe na drugo rješenje ne može se raspravljati o pravomoćno riješenoj stvari na temelju činjenica utvrđenim prvim rješenjem (spis u povodu žalbe na rješenje o određivanju invalidske mirovine ne ide ovlaštenom višem vještaku) jer to nije bio predmet drugog rješenja.

15. Kako je uređena nadležnost područnih službi / područnih ureda u smislu članka 116. ZOMO-a npr. osiguranik je s prebivalištem u Zagrebu, a podnese zahtjev u Splitu?

Člankom 116. uređena je stvarna nadležnost područne ustrojstvene jedinice za rješavanje o pravima u prvom stupnju, a

Središnje ustrojstvene jedinice za rješavanje o pravu u drugom stupnju.

Statut HZMO-a još nije donesen te se do tada na temelju 189. stavka 4. u pogledu pravila mjesne nadležnosti moraju primijeniti odredbe Statuta (NN broj 117/12).

U skladu sa odredbama ZOMO-a postupak se pokreće podnošenjem zahtjeva HZMO-u, a dostavlja se područnoj ustrojstvenoj jedinici Zavoda (područnoj službi /uredu) najbližoj prebivalištu, odnosno boravištu osobe koja podnosi zahtjev. Za provedbu postupka nadležan je HZMO, a područna ustrojstvena jedinica HZMO-a (područna služba /ured) u skladu sa Statutom Zavoda donijeti će odgovarajuće rješenje.

Ono što nije posebno uređeno ZOMO-om i Statutom upućuje na primjenu pravila propisanih ZUP-om.

16. Tko utvrđuje nesposobnost za redovito školovanje u slučaju kada je redovito školovanje prekinuto zbog bolesti (članak 70. stavak 2.)?

Ako je dijete redovito školovanje zbog bolesti prekinulo samo zbog privremene nesposobnosti za redovito školovanje, kako to predviđa članak 70. stavak 2. te traži produženje prava na obiteljsku mirovinu po tome osnovu tu činjenicu utvrđuje kao i do sada, voditelj postupka i to na temelju potvrde fakulteta da je status redovitog studenta mirovao zbog bolesti kao i liječničke svjedočbe. To je zbog toga, jer se ta odredba veže na propise o visokom obrazovanju (Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN broj 123/03) kojim je propisano da student ima pravo na mirovanje obveza studenta za vrijeme prekida studija zbog dulje bolesti.

Međutim, ako dijete traži obiteljsku mirovinu s osnova nastalog potpunog gubitka radne sposobnosti koje je nastalo za vrijeme redovitog školovanja (članak 69. stavak 2.), tada se ta činjenica potpunog gubitka radne sposobnosti utvrđuje u propisanom postupku putem tijela vještačenja u Centru za medicinsko vještačenje Zavoda.

17. Da li korisnik obiteljske mirovine ima pravo na starosnu ili invalidsku mirovinu?

Korisnik obiteljske mirovine ima pravo na starosnu ili invalidsku mirovinu jer se pravo na ove dvije mirovine stječe s osnova njegovog statusa osiguranika, a obiteljsku stječe kao član obitelji umrlog osiguranika ili korisnika prava. To proizlazi iz odredbe članka 98. novoga ZOMO-a (članak 89. prijašnjeg ZOMO-a) prema kojemu ako osiguranik, odnosno korisnik mirovine stekne pravo na dvije ili više mirovina prema ovome Zakonu ili nekom drugom zakonu Republike Hrvatske u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti, može koristiti samo jednu mirovinu prema vlastitom izboru.

Napominjemo da će to biti uz ostalo slučaj kod djece koja su ostvarila pravo na obiteljsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti, pa se povremeno zaposle, ili kod djece sa statusom osobe s invaliditetom s preostalom radnom sposobnošću koja naknadno steknu osobnu mirovinu ili kod udovica kojima je priznato pravo na obiteljsku bez isplate (zbog zaposlenja) ili je koriste uz djecu, pa to pravo prestane zbog završetka školovanja djece, a nemaju starosnu dob za nastavak korištenja te mirovine, te pređu na svoju osobnu mirovinu iako je npr. nepovoljnija.

18. Ponovno određivanje mirovine ostalim korisnicima obiteljske mirovine ("prvog sljedećeg od promjene...") Odnosi li se to i u slučaju kada je otpad člana zbog zaposlenja (članak 73. stavak 1.)?

Ovaj članak je sadržajno identičan članku 69. stavku 1. prijašnjeg ZOMO-a. Međutim, s obzirom da početak zaposlenja člana obitelji prema ZOMO-u ne dovodi uvijek do gubitka prava, nego u nekim slučajevima samo do obustave isplate, potrebno je utvrditi i po kojem osnovu je pravo na obiteljsku mirovinu ostvareno i o kojemu članu obitelji se radi. Naime, prema novome ZOMO-u dijete kod koje je pravo ostvarilo na temelju potpunog gubitka radne sposobnosti, samo se obustavlja isplata obiteljske mirovine za vrijeme zaposlenja kao i djetetu sa statusom osobe s invaliditetom s preostalom radnom sposobnosti utvrđenom prema Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju (članak 69. stavak 7. i 8.). Također i dijete koje je nezaposleno nakon 15. godine života ima pravo na obiteljsku mirovinu u razdobljima nezaposlenosti do 18. godine (članak 69. stavak 1.).

Udovici također ostvareno pravo na obiteljsku za vrijeme zaposlenja ne prestaje nego miruje (članak 73. stavak 3), a ostalim članovima obitelji se za to vrijeme ponovno određuje jednako kao da udovica nema pravo za to vrijeme.

Za neke druge članove obitelji koji se zaposle, a koji su pravo stekli na osnovi činjenice uzdržavanja (npr. roditelj) koji se zaposli o prestanku prava odlučuje se primjenom iz članka 23. ZOMO-a.

19. Ima li korisnik osnovne mirovine pravo na dodatak od 27% ?

Korisnik osnovne mirovine prema sadašnjim propisima nema pravo na dodatak, s obzirom na to da iz Zakona o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, NN broj 79/07 i 114/11 izričito propisuje u članku 3. da korisnici osnovne mirovine nemaju pravo na dodatak, a u članku 2. stavku 8. da se dodatak na mirovinu određen na način i pod uvjetima iz ovoga Zakona sastavni dio mirovine ostvarene prema ZOMO-u.

Ujedno je i člankom 79. stavkom 2. ZOMO-a propisano da u svotu mirovine određenu prema stavku 1. navedenog članka (određenu tako da se osobni bodovi pomnože s mirovinskim stažem i aktualnom vrijednošću mirovine) uračunava dodatak određen na način i pod uvjetima propisanim Zakonom o dodatku.

To znači da sve dok se ne izmijeni Zakon o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, NN, broj 79/07. i 114/11. kojim je u članku 3. propisano da od prava na dodatak isključuju korisnici osnovne mirovine i korisnici kojima je mirovina određena pod povoljnijim uvjetima ili na povoljniji način, nije moguće uz osnovnu mirovinu odrediti dodatak na mirovinu koja prema sadašnjem Zakonu o dodatku pripada samo korisnicima koji ostvaruju pravo isključivo prema ZOMO-u, a ne i onima koji ostvaruju pravo i iz drugog stupa mirovinskog osiguranja.

20. Da li i dalje postoji mogućnost istupa iz II. stupa mirovinskog osiguranja osiguranicima koji su dragovoljno ušli u II. stup kod ostvarivanja prava na starosnu, prijevremenu starosnu i obiteljsku mirovinu iza aktivnog osiguranika, ili će se tim umirovljenicima mirovina odrediti temeljem čl. 91 – 93. Zakona, a u svezi s čl. 191. Zakona ?

Postoji mogućnost istupa iz II. stupa osiguranicima koji su dobrovoljno ušli u II. stup kod ostvarivanja prava na starosnu, prijevremenu starosnu i obiteljsku mirovinu iza smrti osiguranika (osim obiteljske ako su sredstva s osobnog računa nisu naslijeđena), odnosno na snazi je i dalje članak 2. Zakona o izmjeni Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima (NN, broj 114/2011.) prema kojemu se zahtjev za istup može podnijeti Središnjem registru osiguranika izjavom u postupku ostvarivanja prava.

Napominjemo da je u zakonodavnoj proceduri Prijedlog novoga Zakona o obveznim mirovinskim fondovima, i očekuje se da će stupiti na snagu krajem ovoga mjeseca, a kojim je također propisana na identičan način mogućnost istupa iz II. stupa, kao do sada (članak 104. Prijedloga zakona).

Također su odredbama članka 101. do 103. toga prijedloga usklađene i odredbe o načinu određivanja invalidske i obiteljske mirovine u pogledu uvjeta za stjecanje prava u odnosu na članak 92. novoga ZOMO-a .

21. U članku 183. nema polaznog faktora u 2014. i kasnije za 35 godina mirovinskog staža, je li to greška ?

Nije greška. Odredbom članka 183. nije posebno predviđeno smanjenje polaznog faktora za 35 godina mirovinskog staža nego se primjenjuje polazni faktor iz prethodne alineje članka 183. ZOMO-a.

22. Uredba o medicinskom vještačenju u mirovinskom osiguranju (NN, broj 112/13) uređivala je način vještačenja prema prijašnjem ZOMO-u, a prema novom ZOMO-u uvedeni su novi instituti, te kako sada provoditi postupak vještačenja ?

U skladu s člankom 127. ZOMO-a donijet će se nova Uredba o medicinskom vještačenju u mirovinskom osiguranju, koja će detaljnije propisati postupak vještačenja u mirovinskom osiguranju za stjecanje prava prema novome ZOMO-u. Do donošenja novih akata primjenjuju se akti doneseni na temelju prijašnjeg ZOMO-a ukoliko nisu u izričitoj suprotnosti sa važećim ZOMO.

23. Poslodavac zapošljava korisnika starosne mirovine ostvarene do 31. prosinca 2013. s radnim vremenom do polovice punog radnog vremena. Postavlja se pitanje oko zdravstvene zaštite odnosno obveze uplate doprinosa za zdravstveno osiguranje. Da li za tu osobu HZMO mora uspostaviti Tiskanicu 2. i odjaviti je sa zdravstvenog osiguranja kao korisnika mirovine, jer će on biti zdravstveno osiguran kao osiguranik, ili ostaje zdravstveno osiguran kao korisnik mirovine. Ujedno, pitanje je i da li „do polovice punog“ uključuje i rad s polovicom punog radnog vremena.

S obzirom da je ZOMO-om predviđeno da korisnik starosne mirovine iz članka 33. i 180. kao i korisnik koji je tu mirovinu ostvario do stupanja na snagu novoga Zakona, može primiti tu mirovinu i raditi do polovice punog radnog vremena (članak 99. stavak 2. točka 2.) ali i to da i osiguranik koji ispunji uvjete za starosnu mirovinu prema navedenim člancima, može nastaviti raditi uz izmjenu ugovora o radu, s radnim vremenom do pola radnog vremena ne prekidajući radni odnos i ostvariti starosnu mirovinu (članak 99. stavak 1.točka 1.), ovi osiguranici su zapravo u jednakom pravnom položaju, a to znači da i jedan i drugi imaju/ stječu status osiguranika - radnika iz članka 9. ZOMO-a, neovisno o činjenici što jedni rade temeljem izmijenjenog ugovora o radu, a drugi kao korisnici

mirovine tek stupaju u osiguranje s do polovice punog radnog vremena.

Stoga kao osiguranici-radnici prema Zakonu o doprinosima, u vezi s člankom 9. ZOMO-a, neovisno o tome rade li s nepunim ili punim radnim vremenom obvezni su i na mirovinsko osiguranje i na plaćanje doprinosa za mirovinsko osiguranje iz ostvarene plaće za taj rad, a poslodavac na ukupnu plaću svih radnika.

Osim toga člankom 100. stavkom 4. u vezi s stavkom 3. novoga ZOMO-a za ove korisnike uređena je mogućnost ponovnog određivanja mirovine, nakon navršene najmanje jedne godine staža osiguranja (uz uvjete iz stavka 3.). Nova starosna mirovina odredit će mu se prema ukupnom mirovinskom stažu ostvarenom prije i nakon umirovljenja, s time da mu se nova starosna mirovina određuje uz primjenu polaznog faktora prema kojem je bila određena prijašnja starosna mirovina (članak 100. stavak 3. i 4.).

Stoga ovoga korisnika treba odjaviti s osiguranja po osnovi korištenja starosne mirovine, a poslodavac ga je dužan prijaviti na mirovinsko i zdravstveno osiguranje po osnovi radnog odnosa. Pravilnikom o materijalnoj evidenciji Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, NN, broj 159/13 uređen je obrazac prijave promjene tijekom osiguranja za korisnika mirovine koji

se zaposli do polovice radnog vremena.

Rad „do“ polovice punog radnog vremena obuhvaća i rad „s polovicom“ punog radnog vremena.

24. Korisnik starosne mirovine do 31. prosinca 2013. počeo je raditi puno radno vrijeme i obustavljena mu je isplata mirovine. Prema članku 99. stavku 2. ZOMO-a koji se primjenjuje od 1. siječnja 2014. isplata mirovine se ne obustavlja korisniku starosne mirovine iz 33. i 180. ZOMO-a i korisniku koji je tu mirovinu ostario do stupanja na snagu ovoga zakona, a koji se tijekom korištenja prava zaposli do polovice punoga radnog vremena.

Da li u ovom slučaju osoba mora prestati raditi puno radno vrijeme i postati ponovno korisnik mirovine (na jedan dan) i tada se ponovno zaposliti s radnim vremenom do polovice punog radnog vremena kako bi uz zaposlenje primao i starosnu mirovinu?

Smatramo da ovom korisniku starosne mirovine koja je bila obustavljena, a koji je započeo raditi s punim radnim vremenom prije 1. siječnja 2014. ne treba prestati taj novi radni odnos da bi mogao koristiti ranije stečenu mirovinu niti tražiti novu (ako ispunjava uvjete iz članka 33. odnosno 180. ZOMO-a), već zatražiti izmjenu ugovora o radu, za rad do pola radnog vremena.

Također, ako s danom prije izmjene ugovora o radu ispunjava uvjete za novu starosnu mirovinu prema članku 33. odnosno 180. ZOMO-u na dan prije izmjene ugovora o radu do pola radnog vremena može zatražiti i priznanje prava na novu starosnu mirovinu za razdoblje do izmjene ugovora o radu odnosno početka rada do pola radnog vremena i izabrati koju će koristiti uz rad. U tom slučaju može mu se odrediti nova starosna mirovina, također bez prestanka radnog odnosa (analogno članku 37. stavku 6. u vezi s stavkom 1. istog članka).

25. Korisnik starosne mirovine ostvarene prema članku 6. Zakona o DVO, PS i OSO ima namjeru zaposliti se u Republici Njemačkoj. Da li se može primijeniti odredba članka 99. stavak 2. točka 2.? Kako ćemo obavljati provjeru da li radi do polovice punog radnog vremena?

Odredba članka 99. stavak 2. točka 2. ZOMO- a odnosi se na korisnike starosne mirovine ostvarene prema članku 33. i 180. ZOMO-a i korisnike starosne mirovine koji su tu mirovinu ostvarili do stupanja na snagu ovoga Zakona koji su tijekom korištenja prava zaposli do polovice punog radnog vremena.

Stoga smatramo da nema mogućnosti da se na korisnika starosne mirovinu ostvarene prema posebnom propisu u posebnom sustavu generacijske solidarnosti pod povoljnijim uvjetima (kao što je starosna mirovina iz članka 6. Zakona o pravima DVO, PS i OSO), primjeni ovaj institut iz općeg sustava, rada do pola radnog vremena uz korištenje starosne mirovine, jer mirovinu nije ostvario prema općem propisu.

Radi se o mirovini koja je stečena pod posebnim uvjetima - bez obzira na godine života uz mirovinski staž od 30/15 na poslovima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i koja je određena po posebnom propisu.

Naime, članak 99. stavak 2. točka 2. nije propisao i mogućnost da korisnik mirovine ostvarene prema posebnom propisu koristi mirovinu i radi s radnim vremenom do polovice radnog vremena već samo mirovine koje su ostvarene u općem sustavu, odnosno prema uvjetima iz općeg propisa.

Da je zakonodavac imao namjeru obuhvatiti i starosne mirovine ostvarene prema posebnim propisima onda se ne bi

ogranièio samo na one mirovine koje su steèene do stupanja na snagu ovoga Zakona, tako da se iz dijela teksta odredbe koja kaæe („kao i korisnik koji je tu mirovinu ostvario do stupanja na snagu ovoga Zakona)“, poziva samo na mirovine steèene u opæem sustavu. U suprotnom bi i u toèki 1. bile obuhvaæene i mirovine iz posebnog sustava, a ne samo mirovine iz èlanka 33. i 180. novoga ZOMO-a.

26. Korisnik invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad ostvarene prema èlanku 6.a Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja DVO, PS i OSO ako se zaposli temeljem ugovora o radu, ima li pravo na odreðivanje mirovine primjenom mirovinskog faktora 0,6667 obzirom na èlanak 175. stavak 4. Zakona invalidnost prema èlanku 34. stavku 1. ZOMO)?

Korisnik invalidske mirovine ostvarene prema èlanku 6.a ako se zaposli ima pravo na ponovno odreðivanje mirovine kao zaposleni korisnik te mirovine primjenom mirovinskog faktora 0,0667 analogno odredbi èlanka 175. stavka 4. novoga ZOMO-a, s obzirom na to da se èlankom 6. a Zakona o pravima DVO, PS i OSO visina ove mirovine (iako to pravo ne ovisi o stvarnom zdravstvenom stanju nego se ono presumira zbog potrebe specifiènih zdravstvenih sposobnosti za obavljanje tih poslova), odreðuje u visini invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad zbog povrede na radu ili profesionalne bolesti. Dakle, presumira se da je pravo ostvareno zbog invalidnosti iz èlanka 34. stavka 1. prijašnjeg ZOMO-a i visina toga prava odreðuje se upravo u razini invalidske mirovine zbog invalidnosti iz èlanka 34. stavka 1. ZOMO-a koja je nastala zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti.

27. Nezaposleni korisnik invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti ima faktor 0,8. Moæe li on traæiti novo vještaèenje ako je došlo do pogorðanja u zdravstvenom stanju?

Ovaj nezaposleni korisnik invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, pravo na invalidsku mirovinu zbog opæe nesposobnosti za rad moæe ostvariti samo ako je nakon što je postao korisnik invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad bio u osiguranju ili bio osiguran po drugom osnovu (èlanka 9. do èlanka 18. novoga ZOMO-a ili èlanku 9. do èlanka 16. prijašnjeg ZOMO-a). Pravo u tom sluèaju stjeèe na temelju èlanka 100. stavka 7. novoga ZOMO-a u vezi s èlankom 56. i u vezi s èlankom 60. ZOMO-a.

Nezaposleni korisnik koji nije bio osiguranik moæe traæiti novo vještaèenje i èinjenica o postojanju gubitka radne sposobnosti utvrðuje se takoðer putem tijela vještaèenja. O pravu se odluèuje rješenjem i moraju se primjenjivati sva pravila postupka o tome tko utvrðuje tu èinjenicu. Temeljem utvrðenje èinjenice gubitka radne sposobnosti, bez obzira na to što kao nezaposleni korisnik neæe moæei steæei pravo na invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti u sluèaju ako nije bio naknadno u osiguranju, moæe kao korisnik ostvariti neko drugo pravo izvan mirovinskog sustava ako za to bude ispunjavao uvjete (socijalna skrb, imovinski cenzus i dr.).

28. Prema odredbi èlanka 99 stavka 1. ZOMO-a, korisniku mirovine koji se zaposli ili poène obavljati djelatnost na temelju koje postoji obveza na osiguranje isplata mirovine se obustavlja uz izuzetke iz stavka 2. istog èlanka. Kakav je pravni poloæaj direktora èlan uprave trgovaèkog društva, odvjetnika, obrtnika i dr.?

Odredbom èlanka 99. stavka 2. toèke 1. i 2. ZOMO-a propisano je da samo korisnik starosne mirovine koju je ostvario prema èlanka 33. i 180. ZOMO-a ima pravo na isplatu mirovine ako nastavi raditi do polovice punog radnog vremena, uz izmijenjeni ugovor o radu.

To pravo ima i korisnik starosne mirovine koji se tijekom korištenja prava zaposli do polovice punog radnog vremena, a mirovinu je ostvario prema èlanku 33. i 180. ZOMO-a, kao i korisnik starosne mirovine koji je tu mirovinu ostvario do stupanja na snagu ovoga Zakona.

Korisnici starosne mirovine ostvarene prema posebnim propisima nemaju pravo na isplatu mirovine za vrijeme zaposlenja (makar i na jedan sat), odnosno stjecanja svojstva osiguranika.

Prema ZOMO-u koji je prestao važiti s 31. prosincem 2013., a sada prema članku 99. stavku 2. točki 6. ZOMO-a, u vezi sa Zakonom o doprinosima koji se primjenjuje od 1. siječnja 2009., korisnicima starosne i prijevremene starosne mirovine, invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad i obiteljske mirovine, osim korisnika obiteljske mirovine - djece na redovitom školovanju, od obračuna i plaćanja doprinosa oslobođeni su primici od kojih se utvrđuje drugi dohodak.

Time je sklapanje ugovora o djelu s korisnicima mirovina za poslodavce jeftiniji od ostalih osoba za koje, osim poreza na dohodak i prireza, moraju plaćati i doprinose za mirovinsko i zdravstveno osiguranje.

Navedeni korisnici mirovina više nisu obvezni na mirovinsko osiguranje i prema toj osnovi (rad prema ugovoru o djelu) ne stječu mirovinski staž, niti im se obustavlja isplata mirovine.

Iznimka je korisnik invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad i korisnik invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti koji je zaposlen ili ima svojstvo osiguranika po drugoj osnovi. Ovim korisnicima mirovine u staž osiguranja računa se i razdoblje u kojem su isplaćeni primici od kojih se utvrđuje drugi dohodak, ako je na njih uplaćen doprinos.

Također, i prema ZOMO-u koji je prestao važiti s 31. prosincem 2013., a sada prema članku 99. stavku 2. točki 5. novoga ZOMO-a, u vezi sa Zakonom o doprinosima, korisnicima:

- a. starosne i prijevremene starosne mirovine
- b. invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad
- c. obiteljske mirovine, osim korisnika djece na redovitom školovanju, te
- d. korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad koji nije zaposlen ili nema svojstvo osiguranika po drugoj osnovi, koji su upisani u registar poreznih obveznika po osnovi obavljanja:

- a. domaće radinosti i sporednog zanimanja
- b. djelatnosti poljoprivrede i šumarstva, te
- c. ostale samostalne djelatnosti

za vrijeme obavljanja tih djelatnosti ne obustavlja se isplata mirovine. Počevši od 1. siječnja 2009. za navedene umirovljenike Porezna uprava ne dostavlja Zavodu «Obavijest o upisu/ispisu iz registra poreznih obveznika», pa te osobe ne stječu svojstvo osiguranika i time ne gube pravo na isplatu mirovine.

Fizička osoba koja je član uprave, izvršni direktor, ili u drugom svojstvu prema posebnom zakonu, pojedinačno ili samostalno ili zajedno i skupno, ovlaštena je voditi poslove poslodavca i može kao radnik u radnom odnosu obavljati određene poslove za poslodavca. (članak 2. stavak 3. Zakona o radu, NN, broj 149/09). Prema istom Zakonu ugovor o radu može se sklopiti za puno i nepuno radno vrijeme. (članak 43.) Prema istom Zakonu na ovu osobu ne primjenjuju se odredbe toga zakona o prestanku radnog odnosa (članak 1. Zakona o trgovačkim društvima uređuje između ostalog i upis trgovačkog društva u sudski registar i druga prava i obveze). Direktor član uprave trgovačkog društva upisan u sudski registar, ako je obvezno osiguran na mirovinsko osiguranje prema članku 12. ZOMO-a, nema pravo na mirovinu uz rad, odnosno na njega se primjenjuje članak 99. stavak 1. ZOMO-a.

Direktor, koji ima sklopljen ugovor o radu s trgovaèkim društvom obvezno je osiguran na mirovinsko osiguranje prema èlanku 9. stavku 1. toèki 1. ZOMO-a može raditi do polovice punog radnog vremena i primati starosnu mirovinu, odnosno na njega se primjenjuje èlanak 99. stavak 2. ZOMO-a.

Upozoravamo da se navedeno odnosi samo na samostalne djelatnosti upisane u registar poreznih obveznika u Poreznoj upravi, ali ne i na umirovljenike koji obavljaju djelatnost obrta, trgovca pojedinca i djelatnost slobodnog zanimanja (npr. odvjetnik, lijeènik i drugi) i koji su, da bi obavljali tu djelatnost, odnosno zanimanje, upisani u odgovarajuæi registar (obrotni registar, sudski registar itd.). Ti umirovljenici i nadalje ostaju u obveznom mirovinskom osiguranju, stjeæu svojstvo osiguranika, a isplata mirovine obustavlja se i miruje.

29. Podnositelj zahtjeva za mirovinu 21. sijeènja 2014. navršava 65 godina života. Da li se može odjaviti s 20. sijeènja 2014. i pravo ostvariti od 21. sijeènja 2014. ili odjava mora biti s 21. sijeènja 2014. i pravo od 22. sijeènja 2014. ?

Prema èlanku 37. stavku 1. ZOMO pravo na starosnu mirovinu osiguranik može steæi kada ispuni uvjete za stjecanje prava, a nakon prestanka osiguranja, ako ovim zakonom nije drukèije odreðeno.

Prema èlanku 33. stavku 1. ZOMO pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik kada navrší 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža. Prema tome, ako se pravo priznanje kada ispuni uvjete za stjecanje prava, a uvjet (65 godina) je navršio 21. sijeènja, onda se može odjaviti s osiguranja 20. sijeènja. Naime, 22. sijeènja bi veæ imao 65 godina života i jedan dan, a i dosadašnja praksa je da se pravo priznaje s danom navršene starosne dobi, a ne s prvim sljedeæim navršene starosne dobi.

30. Da li se kod priznanja prava od 1.1.2014.g. (do 31.12.2014.g.) tj kod novih osiguranih sluèajeva u 2014.g. za mirovine ostvarene po posebnom propisu ili po povoljnijim uvjetima treba primijeniti razdvajanje mirovina temeljem èl. 80. Zakona i iste mirovine odrediti temeljem èl.79. stavka 3. Zakona, ili je ista primjena odgoðena do 1.1.2015.g. u skladu s èl.176. st.3. Zakona ?

Mirovine novih osiguranih sluèajeva koji stjeæu pravo na mirovinu prema posebnom propisu pod povoljnijim uvjetima i/ ili im se odreðuje na povoljniji naèin u 2014. godini, a koja u sebi sadrži i staž osiguranja u statusu su osiguranika koji ostvaruju mirovinu prema posebnom propisu, što se tiæe cijele mirovine, dakle smatra se da slijedi sudbinu posebnog propisa u cijelosti.

To znaèi da se na njih u 2014. godini primjenjuje aktualna vrijednost mirovine koja je bila na snazi 31. prosinca 2013. (Odluka o aktualnoj vrijednosti mirovine od 1. srpnja 2013., koja na dan 31. prosinca 2013. iznosi 60,92 kn), odnosno da se mirovina neæe niti novom korisniku te mirovine ostvarene prema posebnom propisu razdvajati temeljem èlanka 80. ZOMO-a, u 2014. godini nego æe se razdvajanje primijeniti tek od 1. sijeènja 2015.

Dakle, ovu mirovinu treba, ako se stjeæe od 1. sijeènja ili kasnije u 2014. godini u cijelosti izraèunati i odrediti primjenom posebnog propisa i AVM vaææe na dan 31. prosinca 2013. u skladu s èlanom 79. stavkom 3. ZOMO-a, te AVM iz èlanka 89. ZOMO-a odnosno èlanka 176. stavka 3. ZOMO-a kojom je propisano da se za odreðivanje i usklaðivanje mirovina odreðenih, odnosno ostvarenih prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima u razdoblju od 1. sijeènja do 31. prosinca 2014. godine aktualna vrijednost iz èlanka 89. ZOMO-a primjenjuje na cijelu mirovinu.

Tek poèevši od 1. sijeènja 2015., dakle s odgodom, provest æe se razdvajanje mirovine prema èlanku 80. o èemu æe se tada

donijeti posebno rješenje, nakon što se stvore tehničke pretpostavke za provedbu razdvajanja.

31. Koja je razlika u čl. 80. Zakona st. 4. točka 7. i točka 12. u pogledu faktora razdvajanja (da li se točka 7. odnosi na „stare“ SUP i MUP, a točka 12. za „nove“ ?

Točno. Razlika je upravo u tome što se članak 80. stavak 4. točka 7. ZOMO-a odnosi na mirovine radnika unutarnjih poslova i radnika organa pravosuđa na izvršenju kaznenih sankcija koje su ostvarene prema posebnim zakonima (Zakonu o organima unutarnjih poslova, Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija, ili su ostvarene tada prema ZOMIO-u, ali u povoljnijem postotku od onog prema općem propisu - članak 102. prijašnjeg ZOMIO-a ili su bile usklađene na visinu prema aktivnom radniku OUP-a prema tim posebnim propisima).

Članak 80. stavak 4. točka 12. ZOMO-a odnosi se djelatne vojne osobe, policijske službenika i ovlaštene službene osobe Ministarstva pravosuđa, te sigurnosno-obavještajnog sustava, koji su pravo ostvarile prema Zakonu o pravima DVO, PS i OSO, (NN, broj 128/99...41/2008.)

32. Korisnik mirovine (pomorac) zatražio je da mu se obustavi, a potom ponovno uspostavi isplata priznate mirovine navodeći da je bio ukrcaj na brodu od 7.9.2013. do 4.12.2013. U konkretnom slučaju Lučka kapetanija nije nadležna za prijavu / odjavu jer je korisnik plovio na brodu pod zastavom Malte –države članice EU. Evidenciju o tome posjeduju i mi smo pribavili ispis tih podataka koji nije ovjeren niti potpisan. Korisniku mirovine je nepripadno isplaćena mirovina za navedeno vrijeme, a upitno je kako postupiti.

U slučaju da se korisnik zaposli u zemlji EU obrađamo se inozemnom nositelju i temeljem njihove potvrde mirovina se obustavlja ili isplaćuje. Taj postupak traje dugo pa će zbog toga nepripadna isplata će u takvim spisima biti uobičajena.

Budući da Lučka kapetanija raspolaže sa podacima ukrcaja / iskrcaja da li bismo mogli temeljem potvrde odnosno ovjerenoga ispisa iz njihove baze podataka obustaviti isplatu i staviti mirovinu u tečaj ?

Prema članku 16. stavak 2. novoga ZOMO-u izričito je propisano da se osobama iz stavka 1. svojstvo osiguranika priznaje sa danom ukrcaja na brod, a prestaje danom iskrcaja s broda, na osnovi prijave/odjave koju podnosi poslodavac, brodar, ili kompanija domaća pravna osoba, odnosno lučka kapetanija, i podataka o ukrcaju i iskrcaju u pomorskoj knjižici osiguranika. U upravnom postupku svi pribavljeni ili dostavljeni podaci o kojima se vodi službena evidencija moraju biti izdani u skladu sa Zakonom o općem upravnom postupku.

33. Budući se prema čl. 96 ZOMO mirovine isplaćuju putem banke, kako tumačiti odredbu čl.101.ZOMO - da li se mirovina u tom slučaju putem banke isplaćuje opunomoćeniku (i to korisnik mirovine regulira u banci) ?

Da bi imenovao opunomoćenika korisnik mirovine obvezan je neposredno doći u banku sa osobom koju želi opunomoćiti, i opunomoćiti drugu osobu da u njeno ime prima mirovinu, ili tu punomoć dati putem javnog bilježnika tzv. posebnu punomoć.

34. Korisnik mirovine koji je primao mirovinu putem pošte umre i udova inzistira da i dalje prima mirovinu na kućnu adresu putem pošte – mirovinu donosi poštar te udova ne želi dostaviti tekuću račun, kako postupiti?

Prema članku 96. stavku 3. ZOMO-a samo za mirovine i druga mirovinska primanja koja su ostvarene i isplaćuju se od 1.

sijeènja 2014. isplaæuju se u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvu putem poslovnih banaka.

Buduæi da prema èlanku 95. stavku 3. ZOMO-a u sluèaju smrti korisnika mirovine, dospjela mirovina i druga primanja pripadaju do zadnjeg dana u mjesecu u kojemu je korisnik umro, a pravo na obiteljsku mirovinu nakon smrti korisnika mirovine može se steæi najranije od prvog dana slijedeæeg mjeseca od mjeseca u kojem je korisnik umro (èlanak 72. stavak 2. ZOMO-a), to æe se u situaciji ako se obiteljska mirovina priznaje poèevši od npr. 1. sijeènja 2014. primijeniti što se tièe isplate odredba èlanka 96. stavka 3. novoga ZOMO-a.

To znaèi da æe se od udovice zatražiti zakljuèkom o pozivu (èlanak 71.ZUP-a) da u ostavljenom roku koji ne smije biti kraæi od 8. dana dostavi podatak o tekuæem raèunu, te o posljedicama neodazivanja toj obavezi (obustavi isplate mirovine dok ne dostavi taj podatak). Naime, instrument za obustavu isplate je dan u èlanku 95. stavku 3. prema kojemu Zavod može obustaviti isplatu mirovine i drugih primanja, ako korisnik dok se „ne dostavi bilo koji dokument koji Zavod zatraži ... ili ne izvijesti Zavod o èinjenicama važnim za daljnju isplatu mirovine ili drugog primanja.

Ako se međutim pravo na obiteljsku mirovinu stjeèe s nekim datumom prije 1. sijeènja 2014. (dakle najkasnije s prosincem 2013.) tada vrijede pravila koje se odnose na korisnike koji su ostvarili pravo na mirovinu u 2013., a to znaèi da za njih isplata može iæi i putem pošte na teret državnog proraèuna.

Napominjemo da korisniku obiteljske mirovine kojem nije prestalo pravo na mirovinu jer nije iz opravdanih razloga na vrijeme dostavio školsku potvrdu, pa ju naknadno u ostavljenom roku dostavi nastavlja se redovna isplata mirovine kako je bila odreðena prije privremene obustave isplate te mirovine.

35. Kako postupiti u sluèaju kada korisnik starosne mirovine veæ u 2013. (npr. od 1. kolovoza 2013.) radi s radnim vremenom u trajanju do polovice punog radnog vremena, a isplata te mirovine mu je obustavljena, da li mu se po zbog te èinjenice po službenoj dužnosti mora uspostaviti od 1. sijeènja 2014. isplata te mirovine, bez posebnog zahtjeva za uspostavu isplate i nove prijave ili mora podnijeti novi zahtjev neovisno o tome što veæ postoji prijava o radu s nepunim radnim vremenom iz 2013. , a kako postupiti ako je izmjena ugovora o radu nastupila u 2014.?

Smatramo da korisnik starosne mirovine koja mu je obustavljena radi zaposlenja s nepunim radnim vremenom odnosno do polovice punog radnog vremena, neovisno o tome je li bio korisnik mirovine koja mu je obustavljena ili se radi o osiguraniku koji je izmijenio ugovor o radu sa nekim datumom u 2014. godini mora podnijeti zahtjev za uspostavu isplate starosne mirovine / odnosno za ostvarivanje prava na mirovinu uz izmjenu ugovora o radu (kao dokaz za primjenu èlanka 99. stavka 1. toèka 1. odnosno 2.), a poslodavac je dužan dostaviti novu prijavu M-3 ako to osiguranik traži, o promjeni tijekom osiguranja (da se vodi kao korisnik starosne mirovine u osiguranju).

Ovo analogno sa odredbom èlankom 123. stavkom 5. ZOMO-a kojom je propisano da tijekom postupka za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu, ako osiguranik nastavlja raditi do polovice punog radnog vremena ne treba prekidati radni odnos nego je poslodavac dužan dostaviti prijavu o promjeni tijekom osiguranja.

Stoga i za korisnika mirovine koji još od kolovoza 2013. godine radi s polovicom punog radnog vremena a kojemu je starosna mirovina bila obustavljeno vrijedi pravilo da mora zatražiti uspostavu isplate ranije ostvarene ili ponovno odreðivanje starosne mirovine za veæ ostvareni mirovinski staž ako za to ispunjava uvjete, a poslodavac je dužan od 1. sijeènja 2014. dostaviti M-3 prijavu korisnika starosne mirovine uz rad (prijavu prema novom Pravilniku o matiènoj evidenciji u HZMO-u, NN, broj 159/13.) radi uspostave isplate mirovine.

Uspostava isplate odreðuje se najranije od 1. sijeènja 2014. odnosno s danom podnesenog zahtjeva za uspostavu isplate (analogno èlanku 37. stavku 6. ZOMO-a). Ako je osiguranik radio do polovice punog radnog vremena npr. veæ od

kolovoza 2013., a nije još podnio zahtjev za uspostavu isplate mirovine, pravo pripada od dana podnošenja zahtjeva, odnosno dana prijave o osiguranju kao korisnik starosne mirovine.

36. Molim tumačenje članka 187. novoga ZOMO-a jer nije jasno kako se dovršavaju stari zahtjevi kod kojih se pravo ostvaruje u 2014. godini. Npr. zahtjev za invalidsku mirovinu je podnesen 2013., a vještači se u 2014. godini, dakle pravo se ostvaruje u 2014. g, a ne 2013. godini, ili pravo se ostvaruje u opisanom slučaju u 2013. g prema vještačenju vještaka PS, iako se revizija provodi u 2014. godini?

Prema članku 187. ZOMO-a izričito je propisano da se postupci za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja koji se ostvaruju do 31. prosinca 2013., kao i postupak za utvrđivanje mirovinskog staža pokrenut do 31. prosinca 2013. završiti će se prema propisima koji su važili do toga dana. Također je propisano i da se upravni sporovi u vezi s stavkom 1. ovoga članka dovršiti prema propisima koji su važili do toga dana.

S obzirom na navedenu odredbu o zahtjevu za ocjenu radne sposobnosti podnesenom u 2013. godini, iako se vještačenje u povodu toga zahtjeva stvarno obavlja u 2014. godini o pravu se mora odlučiti primjenom prijašnjeg ZOMO-a.

To znači da će se vještačiti primjenom instituta invalidnosti iz ZOMO-a, koji je bio na snazi do 31. prosinca 2013. i o pravu odlučiti na temelju toga Zakona. odnosno vještačenje provesti prema Uredbi o medicinskom vještačenju u mirovinskom osiguranju, NN, broj 112/13. i utvrditi instituti invalidnosti iz toga Zakona. To stoga što se postupak medicinskog vještačenja provodi na temelju "stare" medicinske dokumentacije (nastale do 31. prosinca 2013.) iako se vještačenje provodi nakon 1. siječnja 2014. U pogledu datuma nastanka invalidnosti primijenit će se odredba članka 115. stavka 1. i prijašnjeg ZOMO-a u onome dijelu koji uređuje iznimku koja određuje da se iznimno od pravila („prema kojemu se kada se rješava o pravu osiguranika kao datum nastanka invalidnosti ili tjelesnog oštećenja uzima kada je na temelju neposrednog pregleda dano mišljenje u smislu članka 113. ZOMO-a na temelju invalidnosti odnosno tjelesnog oštećenja „) primijeniti propis u dijelu koji uređuje iznimku od toga pravila, koja je sadržana u istoj odredbi a glasi: „Iznimno, nastanak invalidnosti, odnosno tjelesnog oštećenja prije obavljenog pregleda može se utvrditi na temelju medicinske dokumentacije iz ranijeg razdoblja.“

Dakle, u skladu s navedenom odredbom moguće je u ovoj situaciji pri vještačenju utvrditi datum invalidnosti prema medicinskoj dokumentaciji koja potječe iz ranijeg razdoblja u odnosu na datum kada je dana ocjena.

Stranka je time, iako je postupak započet u 2013., zaštićena odredbom članka 187. ZOMO-a od mogućnosti donošenja nepovoljnije ocjene i obvezuje tijelo koje rješava o pravu da primijeni prijašnji ZOMO, te je iz toga razloga potrebno u postupku vještačenja ustanoviti datum invalidnosti (u ovome prijelaznom razdoblju sa starog na novi Zakon) do 31. prosinca 2013. ako se prema prijašnjoj medicinskoj dokumentaciji može utvrditi nastanak invalidnosti ili tjelesnog oštećenja.

Dakle, iako se u 2014. godini vještače o radnoj sposobnosti u povodu zahtjeva osiguranika ili izabranog liječnika podnesenih u 2013. ovi zahtjevi se trebaju riješiti primjenom instituta iz članka 34. prijašnjeg ZOMO-a, prema medicinskoj dokumentaciji iz ranijeg razdoblja, ako je tada postojalo isto stanje invalidnosti. Ako prema dokumentaciji ne postoji invalidnost prema članku 34. ZOMO-a niti se prema pravilima medicinske nauke i kriterija ne može zaključiti da je i prema kasnijoj medicinskoj dokumentaciji postojalo takvo stanje i na dan 31. prosinca 2013. ili ranije, tada se očigledno treba donijeti ocjena o stanju koje je tada postojalo, a ne onome koje je naknadno nastalo. Naknadno nastalo stanje može biti predmet novoga postupka.

Također napominjemo da se prema članku 115. stavku 2. ZOMO-a kad se rješava o pravu člana obitelji na temelju opće nesposobnosti za rad, pri utvrđivanju dana nastanka takve nesposobnosti uzima u obzir dan od kojega pripada pravo na obiteljsku mirovinu.

Usput napominjemo da se u pogledu zahtjeva za starosnu mirovinu u situacijama kada se osiguranik nalazio izvan osiguranja prije stupanja na snagu novoga ZOMO-a s obzirom da zahtjev za stjecanje prava na starosnu mirovinu može podnijeti jedan mjesec prije prestanka osiguranja uz pružanje odgovarajućih dokaza o prestanku osiguranja zatražiti i u 2014. godini, može tražiti i da mu se pravo prizna i prema prijašnjem ZOMO-u, ali ne prije prestanka osiguranja.

Ispravak pitanja i odgovora Središnje službe HZMO KLASA: 140-01/13-08/92; URBROJ: 341-39-05-13-1/1 od 24. prosinca 2013.

* na str.2 pitanje 3.: ispravlja se tekst tako da umjesto "ali isključivo na dan prijave HZZ-u" treba stajati "ali isključivo na dan odjave HZZ-u",

* na str.7 pitanje 9.: ispravlja se tekst tako da se u tekstu " korisnici invalidske mirovine bili zbog opće nesposobnosti za rad" briše "bili" tako da tekst glasi " korisnici invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad",

* na str.8 pitanje 11.: ispravlja se tekst tako da se u tekstu " odrediti će V se najniža mirovina " briše "V" tako da tekst glasi " odrediti će se najniža mirovina ".

POMOĆNIK RAVNATELJA

Neven Spetić